

BARQAROR IQTISODIY O'SISHNI TA'MINLASHDA MEHNAT UNUMDORLIGINI OSHIRISH YO'NALISHLARI

Musurmonov Otabek Raxmatilla o'g'li

Rasulova D.V

BTOM professori, i.f.d, professor

Annotatsiya: *Mehnat unumdorligini oshirish yo'nalishlari, barqaror iqtisodiy o'sishni ta'minlashning asosiy omili bo'lib hisoblanadi. Quyidagi yo'nalishlar bu maqsadni amalga oshirishda katta ahamiyatga ega.*

Kalit so'zlar: *iqtisodiy, innovatsiyalar, mehnat unumdorligi, turmush dara, muvaffaqiyat, korxonalar, infrastruktura, sanoat, xizmat ko'rsatish.*

Iqtisodiyotni erkinlashtirish va bozor mexanizmlarini keng joriy qilish tamoyillariga asoslangan islohotlarning yangi bosqichida davlatning iqtisodiyotdagi rolini kamaytirish va xususiy sektorning ishtirokini kengaytirish bo'yicha navbatdagi ishlarning natijadorligini oshirish bugungi kunda iqtisodiyotni boshqarishning aniq, shaffof va natijaga yo'naltirilgan mexanizmini ishlab chiqishni taqozo etmoqda.

Shu bilan birga, hududlarda aholining turmush darajasi va sifatini yaxshilash, xususan kambag'allikni qisqartirish vazifalari ko'p jihatdan iqtisodiyotning barcha tarmoq va sohalarning raqobatbardoshligini oshirish hamda tadbirkorlikni rivojlantirish uchun fundamental sharoitlarni yaratib berish hisobiga yangi va barqaror ish o'rinlarini tashkil etish bilan bevosita bog'liqdir.

Bu, o'z navbatida, iqtisodiyotni tarkibiy jihatdan isloh qilish va rivojlanishiga aloqador vazirlik va idoralar faoliyati uyg'unligini ta'minlashni, mavjud muammo va to'siqlarni tezkorlik bilan aniqlash va bartaraf etishga asoslangan zamonaviy va inklyuziv institutsional tizimni joriy etishni talab etadi.

Ta'lim va rivojlanish: Muvaffaqiyatli iqtisodiy o'sish uchun o'zini rivojlantirish va yangi bilimlarni o'rganish kerak. Bu, shuningdek, mavqei iste'dodlarni rivojlantirishni o'z ichiga oladi.

Iste'dodlarni rivojlantirish: Yangi texnologiyalar, innovatsiyalar, va sohalarning o'zgarishi jamiyatda iste'dodlarni ham o'zgartiradi. Ta'lim tizimi va dasturlar esa bu iste'dodlarni o'zgartirishga yordam beradi. Mavqeyi iste'dodlarni o'rganish va rivojlantirishning o'ziga xos vositalari, ta'lim muassasalari, kurslar va seminarlar, texnikasozlik tarmoqlari va boshqa imkoniyatlar mavjud.

Yangi bilimlarni o'rganish: Iqtisodiy o'sish, innovatsiya va yangiliklar aynan yangi bilimlarni o'rganishni talab qiladi. Bu esa, ilmiy tadqiqotlar, texnologik yutuqlar, va ilmiy-jamiiy muhit orqali amalga oshiriladi.

Yaratuvchi fikrlash va tajriba almashish: Ta'limning asosiy maqsadi insonning fikrini rivojlantirish va yaratuvchi bo'lishidir. Bu esa, o'zini rivojlantirish uchun talab qilgan g'oyalar, loyihalar va innovatsiyalar o'rniga chiqishga imkon beradi.

Yoshlar va talabalar uchun iqtisodiy bilimlarni rivojlantirish: Yosh nesilni rivojlantirish va ularni iqtisodiy savodxonlikka tayyorlash kengaytirilgan ta'lim tizimini talab qiladi. Bu esa, STEM darslarini va iqtisodiy va ma'naviy rivojlanishga bag'ishlangan kurslarni o'qitish orqali amalga oshiriladi.

Profesional rivojlanish: Tadbirkorlar, ma'murlik va boshqa sohalarda faol ishtirok etayotgan insonlar uchun, mahsulotni yaxshi sotish, savdo-strategiyalarini rivojlantirish, korxonalar boshqarish va boshqa sohalarda mutaxassislikni rivojlantirish maqsadida, mahsulotni sotish va marketing bo'yicha darslar, liderlik bilan bog'liq kurslar va boshqa mutaxassisliklar ta'limi kengaytiriladi.

Bunday muhitda rivojlanayotgan insonlar, iqtisodiy o'sishga katta ta'sir ko'rsatadigan innovatsion g'oyalar, texnologiyalar, va tadbirlarni amalga oshirishadi. Ta'lim va rivojlanish esa bu jarayonni kengaytirishda eng muhim vazifalardan biri bo'lib turadi.

Investitsiyalar: Ishlab chiqarishning va sanoatni rivojlantirishning muhim qismlaridan biri investitsiyalardir. Inqilobiy texnologiyalar va yangi innovatsiyalarni olib kelish uchun moliyaviy resurslarni kengaytirish lozim.

Moliyaviy resurslar: Investitsiyalar, moliyaviy resurslarni (masalan, pul, asbob-uskunalar, texnika va qurilmalar, kadr-tumanlar, va boshqa kerakli vositalar) ishlab chiqarishga yoki xizmat ko'rsatishga olib keladi.

Yangi texnologiyalar va innovatsiyalar: Investitsiyalar yangi texnologiyalarni olib kelish uchun ham muhimdir. Innovatsiyalar va inqilobiy texnologiyalar xamda ularni amalga oshirish uchun zarur bo'lgan ma'lumot texnologiyalari uchun moliyaviy yordamni ta'minlashda investitsiyalar katta ahamiyatga ega.

Sanoatni rivojlantirish: Investitsiyalar, sanoat tarmoqlarini modernizatsiyalash, yangi mahsulotlar va xizmatlarni ishlab chiqish uchun zarur bo'lgan infrastrukturani rivojlantirishda ham katta rol o'ynaydi. Bu esa, mahsulot omborlarini rivojlantirish, texnologik o'zlashtirishni amalga oshirish, va xizmat ko'rsatishning sifatini oshirish uchun xizmatlar va texnikalar sifatini yuqori darajada oshirish imkonini beradi.

Hamkorlik va korxonalar aralashish: Investitsiyalar qat'iyat bilan korxonalar orasida hamkorlik va hamkorlikning rivojlantirilishi uchun zarur bo'lgan tadbirlarni amalga oshirishda yordam beradi. Masalan, korxonalararo shirkatlar va investitsiyalarni jalb qilish uchun moliyaviy institutlar yoki fondlar bilan hamkorlik qilish katta ahamiyatga ega.

Sog'liqni saqlash va ekologiya: Investitsiyalar, sanoat tarmog'ining sodda va ekologik bo'lishini ta'minlashda ham muhim bo'lib, bu esa sog'liqni saqlash, tabiatni muhofaza qilish, va ekologik sanoatni rivojlantirishni ta'minlashga olib keladi.

Investitsiyalar sanoatning rivojlanishi, yangi mahsulotlar va xizmatlar olib kelish, innovatsiyalar va texnologiyalar ishlab chiqishda muhim ahamiyatga ega. Bu jarayonda moliyaviy resurslarni kengaytirish va sodda sanoatni o'rnatish uchun serg'ishlarga moliyaviy ta'minot, innovatsiyalarga rivojlanishni oshirish lozim.

Infrastruktura va logistika: Sanoat tarmog'i, transport vositalari, kommunikatsiya tarmoqlari, va texnik ta'minotlar kabi tizimlar iqtisodiy o'sishni rag'batlantirishda katta ahamiyatga ega.

Sanoat tarmog'i: Sanoat tarmog'i, yangi mahsulotlar ishlab chiqish va ishlab chiqarish jarayonini ta'minlashda asosiy bo'lib, bu esa mamlakatning iqtisodiy o'sishida katta rol o'ynaydi. Sanoat tarmog'ini rivojlantirish, innovatsiyalarni ta'minlash, ishlab chiqarish jarayonlarini rivojlantirish, va sifatli mahsulotlarni ishlab chiqarishga imkon berish uchun muhimdir.

Transport tarmoqlari: Yaxshi tuzilgan transport tarmoqlari, mahsulotlar va xizmatlarni bir joydan boshqasiga olib yetishishni ta'minlaydi. Bu esa savdo va logistika jarayonlarini sifatli va samarali qilishga yordam beradi. Avtomobil yollarini, temir yo'llarini, avio va suv transportini rivojlantirish, mamlakatlar orasidagi savdo aloqalarini oshirishda juda muhimdir.

Kommunikatsiya tarmoqlari: Kommunikatsiya tarmoqlari, mamlakat ichidagi va xalqaro aloqalarni rivojlantirishda katta ahamiyatga ega. Sifatli internet, telefon, telegraf va boshqa kommunikatsiya vositalari, savdo aloqalarini, ma'lumot almashishni, va ish faoliyatini yaxshi boshqarishni ta'minlaydi.

Texnik ta'minotlar: Texnik ta'minotlar, sanoat va xizmat ko'rsatish sohasidagi texnikalar, asbob-uskunalar, va qurilmalarni ta'minlashda muhim rol o'ynaydi. Yangi va innovatsion texnologiyalarni olib kelish, yaxshi ta'minotlarni ta'minlash, va sanoat tarmog'ini avtomatlashtirishda katta ahamiyatga ega.

Infrastruktura va logistika sohalari, iqtisodiy o'sish va rivojlanishni ta'minlash uchun yaxshi tuzilgan, samarali va samimiy tizimlar yaratishda muhimdir. Bu tizimlar, sifatli mahsulotlar ishlab chiqarish, ularga yetkazib berish, sotish va savdo jarayonlarini boshqarish, va kommunikatsiya sohasidagi rivojlanishni ta'minlashda katta rol o'ynaydi.

Tadbirkorlik va biznes muhitini rivojlantirish: Sanoat, xizmat ko'rsatish, va innovatsiyalar bo'yicha tadbirkorlikning oshirilishi kerak. Dastlabki boshlang'ich mablag'larni topish, sohalarning rivojlantirilishi, va biznesga qo'llab-quvvatlashni ta'minlash bu yo'nalishning muhim qismlaridan biri hisoblanadi.

Mablag'larni topish va investitsiyalar: Bizneslarni rivojlantirish va innovatsiyalarni amalga oshirish uchun dastlabki mablag'larni topish katta ahamiyatga ega. Bu esa, dasturiy ta'minot, innovatsion loyihalarni amalga oshirish, texnologiyalar va kadrlar uchun moliyaviy resurslarni ta'minlash, va biznesning o'zini rivojlantirishda katta rol o'ynaydi.

Sohalarning rivojlantirilishi: Sanoat, xizmat ko'rsatish, va innovatsiyalar sohasidagi tadbirkorlikning oshirilishi, sohalarni rivojlantirish va yangiliklarni olib kelishga asoslanadi. Bu esa, yangi tadbirlar va loyihalar yaratish, yangi mahsulotlar va xizmatlar ishlab chiqish, va xalqaro savdo aloqalarini rivojlantirishga yordam beradi.

Biznesga qo'llab-quvvatlash: Tadbirkorlik va biznes muhitini rivojlantirishda boshqa bizneslarning qo'llab-quvvatlanishi katta ahamiyatga ega. Bu esa, tadbirkorlar va biznes boshqaruvchilari o'rtasida hamkorlik, moliyaviy ko'rsatishlar, yangi bozorlarga kirish uchun qo'llanmalar yaratish va xalqaro savdo aloqalarini rivojlantirish uchun hamkorliklarni ta'minlashga imkon beradi.

Tadbirkorlikni oshirish uchun yuridik va moliyaviy muhitni rivojlantirish: Tadbirkorlik va biznesning o'sishi uchun yuridik muhitning rivojlantirilishi va moliyaviy qo'llanmalar qo'llanishiga imkon berilishi zarurdir. Bu esa, qonun shartlari, soliqqa tortish tizimlari, va tadbirkorlik faoliyatini o'rnatish va boshqarishda qo'llanmalar rivojlantirish uchun muhimdir.

O'zlashtirilgan innovatsiyalar va yaratuvchi tadbirkorlik: Tadbirkorlik va biznes muhitini rivojlantirishda yaratuvchi bo'lish va innovatsiyalar olib kelish katta ahamiyatga ega. Bu esa, yangi mahsulotlar va xizmatlar yaratish, bazarni tushunish va uni innovatsion usullar bilan tartibga solish, va tadbirkorlikning yangi yollari yaratishga yordam beradi.

Tadbirkorlik va biznes muhitini rivojlantirish jarayonida dastlabki mablag'larni topish, sohalarni rivojlantirish, va biznesga qo'llab-quvvatlash muhim qismlar hisoblanadi. Bu yo'nalishlar yordamida bizneslarning o'sish va rivojlanishi uchun muhim qadamlar atiladi va innovatsiyalar olib kelish, tadbirkorlikni oshirish va moliyaviy muhitni rivojlantirishga imkon beriladi.

Tadbirkorlik va innovatsiyalar: Yagona qo'llanma yoki xizmatlarni yaratishda, texnologiyalarni qo'llab-quvvatlashda va yangiliklarni ishlab chiqishda iqtisodiy o'sishni rag'batlantirish uchun juda muhimdir.

Moliyaviy mustaqillik va qonun shartlari: To'lov qilish va hisob-kitob usullarini kengaytirish, muvofaqiyatli iqtisodiy o'sishning asosiy sharti hisoblanadi. Bu qonun shartlari, soliqqa tortish va pul birlashmalari kabi tadbirlarni olib keladi.

Tizimli soliq tizimi: Sanoat tarmoqlari, tadbirkorlik faoliyatlarining boshqarilishi, va pul moliyalashtirishda tizimli soliq tizimi muhimdir. Bu soliq tizimi to'lov va moliyaviy jarayonlarni boshqarishda ishlab chiqarish jarayonlarini yengil va samarali qilishga yordam beradi.

Adolatli qonun shartlari: Qonun shartlarining adolatli va chuqurligi, shunchaki biznes va tadbirkorlikning qonuniy himoyalashga, to'lov qilishni tashkil etishga, va muvofiqlikni ta'minlashga imkon beradi. Adolatli qonun shartlari tadbirkorlikning o'sishi uchun kengaytirilgan investitsiyalarni va biznes muntazamini ta'minlashda juda muhimdir.

Moliyaviy ta'minot: Soliqqa tortish tizimlarini, pul birlashmalari, moliyaviy institutlar va fondlar, banklar, va boshqa moliyaviy tadbirlarni olib kelish muhimdir. Bu moliyaviy ta'minotlar tadbirkorlikning operatsion jarayonlarini, investitsiyalarni ta'minlash va xalqaro savdo aloqalarini rivojlantirishda katta rol o'ynaydi.

Hisob-kitob va audit: To'lov qilish, pul moliyalashtirish va tadbirkorlik faoliyatlarini boshqarishda qat'iy muhimdir. To'lov jarayonlarini monitoring qilish, moliyaviy hisobotlar tuzish va audit jarayonlarini amalga oshirish muvofiq moliyaviy mustaqillikni ta'minlashda yordam beradi.

Xalqaro hamkorlik: Xalqaro soliqqa tortish va pul moliyalashtirish tizimlarini rivojlantirish, xalqaro biznes aloqalarini olib kelish va xalqaro savdo aloqalarini rivojlantirish uchun hamkorliklar katta ahamiyatga ega.

Moliyaviy mustaqillik va qonun shartlari iqtisodiy o'sishning asosiy tuzilishidir. Bu muhit bizneslar va tadbirkorlar uchun qonuniy himoyalash, to'lov qilish tizimi va moliyaviy ta'minotlarni o'zlashtirish, va xalqaro hamkorliklarni ta'minlashda katta imkoniyatlar yaratadi. Bu jarayonlar moliyaviy muhitning rivojlantirishida juda muhim rol o'ynaydi.

Bolalar, oila va jamiyatni qo'llab-quvvatlash: Sanoat va xizmat ko'rsatish sohasidagi insonresurslarni rivojlantirish, ta'limning o'zlashtirilishi va sog'lom jamiyatni ta'minlash, iqtisodiy o'sish uchun muhimdir.

Bu yo'nalishlar, mehnat unumdorligini oshirishda kengaytirilishi lozim bo'lgan tarmoqni tashkil etish uchun zarur bo'lgan qadriyatlar. Har birning muhim roli va alohida takliflari mavjudligi ehtiyojlar bilan bog'liqdir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. O'zbekiston Respublikasi Rezentining Farmoni Toshkent sh., 2020-yil 26-mart, PF-5975-son
2. <https://lex.uz/ru/docs/-4776669?ONDATE=29.12.2023>
3. <https://cyberleninka.ru/article/n/barqaror-rivojlanishga-erishishda-iqtisodiy-o-sishning-rol-i-investitsiyalar-infratuzilma-va-texnologik-innovatsiyalar>
4. <https://zenodo.org/records/10460969>